

Krüptosporidioos

Krüptosporidioos on parasiit-zoonoos, mis kahjustab inimese seedetrakti, sapiteede ja hingamisteede limaskestast ning mitut liiki loomi (sealhulgas veiseid, lambaid, närilisi, koeri, kasse jm), linde, roomajaid ja kalu.

Krüptosporidioos on levinud kogu maailmas – arenenud maades on selle leviku sagedus 1-4,5% ja arengumaades 3-20%.

Nakatamise riskirühma kuuluvad alla kahe aasta vanused lapsed, loomatalitajad, toidukäitlejad, nakatunud inimeste lähikontaktid, meestega seksivad mehed ja krüptosporidioosi endemilistesse maadesse reisijad. Krüptosporidioosi puhangud seostuvad saastunud joogivee tarbimisega, saastunud järvede, supluskohtade ja basseini ühiskasutamisega ning saastunud jookide tarbimisega.

Haigusetekitaja

Inimesel on krüptosporidioosi tekitajaks protozoa *Cryptosporidium parvum*.

Nakkuseallikas

Nakkuseallikaks on haige inimene, nakatunud veised ja muud põllumajanduse- ning koduloomad.

Haigusetekitajate levimine

Haigusetekitajad levivad fekaal-oraalsel teel – haigelt inimeselt tervele kontaktsele inimesele, loomalt inimesele, joogivee, toorpiima või toidu kaudu.

Parasiit läbib nakatunud inimese organismis arengutsükli, mille tulemusena väljutab nakatunud inimene roojaga ootsüste ehk munatsüste, mis säilivad väliskeskkonnas pikka aega. Inimene võib end korduvalt ise nakatada.

Inkubatsiooniperiood

Lõimetusperioodi pikkuseks on 1-12 päeva (keskmiselt 7 päeva).

Haigusenähud

Krüptosporidioos esineb sageli asümptomaatilises haigusevormis, mistõttu nakatunud inimene on ohtlik ja kaasinimestele märkamatu haigusetekitajate levitaja.

Sümptomaatilise haigusevormi korral on haigusenähudeks tugev vesine kõhulahtisus ning palavik, isutus, iiveldus, oksendamine, kõhukrambid ja kõhuvalu, mis kaovad ajutiselt ning taasilmuvad umbes 30 päeva möödumisel. Immuunpuudulikkusega inimestel võib krüptosporidioos kulgeda pikaleveninud või äkkvormis haigusena, mis võib lõppeda surmaga. Sapiteede põletiku korral esinevad koletsüstiidi nähud. Vahel võivad kaasneda ülemiste hingamisteede põletiku nähud.

Ennetamine

Nakatamise ennetamise meetmed on: 1) käte pesemine, 2) rooja ja loomaeritiste ohutu eemaldamine, 3) joogivee keetmine vähemalt 1-2 minutit (joogivee desinfitseerimine ei hävita ootsüste), 4) nakatunud toidukäitlejate eemaldamine töölt, 5) nakatunud laste eemaldamine lasteaiast või koolist.

Efektiivsed kahjutustamise meetodid, mis hävitavad ootsüstid, on: a) kuumutamine +45°C temperatuuril 5-20 minutit või +60°C temperatuuril 2 minutit, b) töötlemine 10% formaliinilahusega ja c) töötlemine 5% lämmastikulahusega.